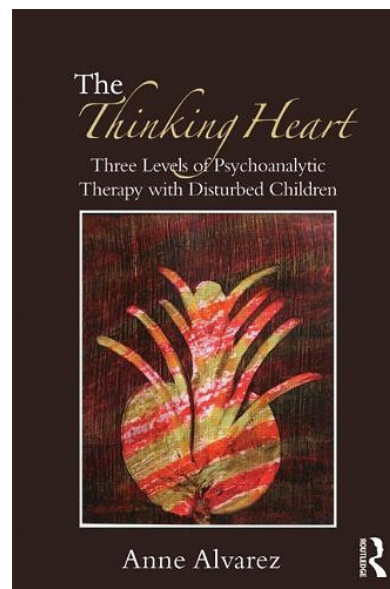

Bokanmälan
Bokanmeldelse

Anne Alvarez
London

The Thinking Heart – Three Levels of Psychoanalytic Therapy with Disturbed Children

Anne Alvarez låter läsaren följa med på en teoretisk och klinisk odysé i sin bok *The Thinking Heart - Three Levels of Psychoanalytic Therapy with Disturbed Children*. Hon skriver att boken inte är en "Introduction to Child and Adolescent Psychotherapy". Inte heller är den en manual i teknik, eftersom hon menar att varje individ är unik och att terapeuter som möter barn, ungdomar och deras föräldrar hela tiden måste sträva efter att finna rätt våglängd för att nå, kunna förstå och bistå patienten och dennes familj till andra sätt att bemöta omvärlden och de inre objekt (representationer) som påverkar självuppfattning, jagfunktioner och beteenden.

The Thinking Heart är skriven med intressanta historiska tillbakablickar på teoretiska strömningar inom den postkleinianska skolan, inom utvecklingspsykologisk forskning, erfarenheter från spädbarnsobservationer och nyare neuro-vetenskapliga fynd. Alvarez har en förmåga att länka samman olika teoretiska synsätt, ställa dem både bredvid och i motsats till varandra och därifrån bidra med egna teoretiska nytillskott.

Boken bygger på och vidareutvecklar tidigare publicerade artiklar av henne, men ger en mer sammanhållen och teoretiskt förankrad vägledning i hur man som psykoterapeut kan nå patienter med olika kliniska tillstånd. Boken är uppdelad i tre huvudsavsnitt, där det första beskriver en traditionellt förankrad psykoanalytisk hållning, som är applicerbar på patienter med ett fungerande "mind" och med jagfunktioner som kan ställa olikartade

tankar och förhållningssätt i relation till varandra. Hon benämner denna nivå *Explanatory Level*, där frågor som ”varför?” kan vara adekvata. Svaret på en sådan fråga kräver att patienten kan ifrågasätta, reflektera över flera aspekter, förhålla sig till dem och därifrån förändra sig. Detta utgör den översta nivån för tänkande och för valet av terapeutiska interventioner som riktar sig till patientens reflekterande förmåga (”two-tracked thinking” och mentalisering).

Men Alvarez menar att många av de unga som söker Mental Health Services i UK och på många andra håll i världen, har mer genomgripande kontakt- och beteendeproblematik. De har därför inte kunnat utveckla ett reflekterande om sig själva eller andra. Hon visar, med teoretisk förankring och många illustrerande kliniska vinjetter, hur man kan nå dessa patienter på en mer *Descriptive level*. Här är det ännu inte aktuellt att ställa frågan ”varför?” utan mer att aktivt upptäcka och utveckla frågor som ”hur?” och ”att” något uppfattas och känns inom den unge. Terapeutens insatser blir här mer att bekräfta, aktivt betona och amplifiera det som den unge bidrar med. Inriktningen kan därför vara att nå patienten via ”displacement” – en förskjutning från den alltför komplicerade relationen och dialogen mellan ett ”jag” och ett ”du”. Istället betonas t.ex. de egenskaper som barnet eller tonårningen tillskriver en leksak, en leksekvens eller det som patienten berättar om. Med utgångspunkt från den tidiga föräldra-barnrelationen (med rötter i forskning om barns utveckling och spädbarnsobservationer) menar Alvarez att även terapeuten – likt en förälder – betonar, fyller i, kompletterar och därmed *expanderar* den unges förmåga att hålla fast vid något som den uttrycker. Detta blir därigenom till något meningsbärande, som på sikt kan reflekteras kring. Alltför många unga uppfattar inte meningen med sina egna handlingar eller uttalanden och förmågan att stanna upp och reflektera går då snabbt förlorad. Genom terapeutens aktiva intresse – inte genom ifrågasättande eller ”varför?”-frågor – utan att just stanna upp och expandera upplevelsen, så kan den bli meningsbärande. Något som på sikt kan reflekteras kring. Alvarez beskriver på mycket klagörande sätt, och med många inblickar i möten med egna patienter eller de hon handlett på, den avgörande skillnaden mellan ”wishes” och ”needs”, respektive ”defences” och sätt att ”overcome” psykisk smärta och lidande. Med detta som

utgångspunkt får läsaren, om inte en manual, så i alla fall en mycket intressant guidebok för att kunna kalibrera sig själv samt nivån och utformningen av sina interventioner.

Den tredje nivån som beskrivs rör de barn och ungdomar som är gravt traumatiserade och de med autism, som inte kan ta emot stöd från omvärlden eftersom den uppfattas som alltför överväldigande. Här faller frågor som ”varför?” och ett alltför aktivt visat intresse för ”hur?” platt till marken. Sådana resonemang går inte ens att ta in. Terapeutiska interventioner och kontaktförsök uppfattas snarast som ohanterliga intrång. Patienten känsla av ett ”själv” och upplevelse av egen agens måste först adresseras. Alvarez betonar här, med utgångspunkt från spädbarnsforskning och observationer av små barn samt nyare neurovetenskap, föräldrarnas och terapeutens *vitaliserande* interventioner (likt det som Daniel Stern benämnde vitalitetsaffekter). Alvarez benämner denna nivå *Intensified vitalizing level*. *Innehållet* i interventionerna är inte det mest centrala, utan hur de förmedlas. En handling på den översta nivån från terapeuten (The explanatory level) är här helt missriktad och kan t.o.m. avbryta ett embryo till meningsbärande interaktiv kommunikation. När Alvarez beskriver den vitaliserande nivån, märks det tydligt att detta är ett område som hon är väl förtrogen med och hennes egna kliniska exempel bidrar till att göra denna icke-verbala nivå begriplig och intressant för läsaren. Hon bjuder generöst på många egna misslyckanden och ambitiöst utformade interventioner, där hon i terapeutisk nit kommit med alltför komplicerade resonemang. Att uppleva sig bli förstådd av andra människor är kanske det mest centrala för dessa patienter. Frågan om *att* något kan uppfattas som meningsbärande blir därför i fokus och att detta ”något” kan bli intersubjektivt förstått av en annan människa.

I dagens barn- och ungdomspsykiatri, där mentaliseringsteori och KBT tar allt större plats – i den mån psykoterapeutiska insatser ens erbjuds – är Alvarez bok en frisk fläkt som ingjuter hopp. Den visar på alla de *förstadier*, och innehåller i dem, som finns innan mentalisering kan ske. Hon skriver att den deskriptiva nivån, som ofta lyfts fram i teorier om mentalisering, utgår från högre nivåer med terapeutiskt syfte och hopp om att utveckla en ”theory of mind” hos patienterna. Många av de författare och klinker som hon hänvisar till arbetar

på en mer primär nivå som syftar till att patienten ska kunna få möjligheten att "develop a sense of an emotional person relating to another emotional person" (s. 140).

Många av de patienter som idag kommer till BUP och andra offentligt finansierade verksamheter, har genomgripande kontakt- och beteendestörningar, och de diagnosticeras också med den nuvarande DSM-IV manualen. Dessa patienter är i stort behov av egna upplevelser av "a sense of an emotional person relating to another emotional person". Dessa upplevelser kan efterhand länkas till affekter och på sikt också till mer differentierade och förfinade emotioner och tankar angående sig själv och andra. Men först måste upplevelserna uppfattas av ett "mind". För alla som möter dessa barn och ungdomar är Alvarez bok en "first class guide" till att bättre kunna förstå och börja använda sig av olika interventionsnivåer, alla i syfte att nå fram till patientens Tänkande Hjärta. Boken är ett välkommet tillskott på psykologutbildningar och för alla som vill fördjupa sig i kunskap om psykoterapi.

Anne Alvarez är numera konsult i barn- och ungdomspsykoterapi efter många års kliniskt arbete vid Tavistock Clinic samt i privatpraktik i London. Hon kommer ursprungligen från Kanada men utbildade sig bl.a. vid Tavistock, där hon kom att möta många av pionjärerna inom den postkleinianska skolan. Hon har föreläst och handlett på många håll runt om i världen och med sitt nytänkande och integrering av befintliga teoretiska inriktningar kommit att påverka många barn- och ungdomspsykoterapeuter även i Skandinavien.

The Thinking Heart – Three Levels of Psychoanalytic Therapy with Disturbed Children

Anne Alvarez

London: Routledge, 2012

ISBN 978-0-415-55487-9

214 sid.

Britta Blomberg

leg psykolog, leg psykoterapeut

redaktör för Mellanrummet

info@mellanrummet.net